

sintakse, koja vrvi isto takvim mađarskim barbarizmima i germanizmima (koji su opet karikatura marijaterzijanskih baroknih kurijalnih i dvorskih galicizama.“ (M. Krleža, Hrvatski bog Mars, Logos, Split, 1985., str. 344. – 345.)

Nastavit će se u sljedećem broju

ENGLESKO-HRVATSKI JEZIČNI DODIRI: RAZUMIJEMO LI JEZIK TELEVIZIJE?

Katica Balenović, Vesna Grahovac-Pražić

Hrvatski jezik izložen je snažnom prodiru anglicizama i engleskih riječi, prije svega u medijima. Poznato je da mediji imaju snažan utjecaj na jezičnu svijest i kulturu čitatelja i gledatelja te se njihovim utjecajem razbijaju temeljne norme hrvatskog jezika i dovodi se u pitanje komunikacijska uloga standardnog jezika. U svakodnevnoj govornoj komunikaciji uočava se sklonost uporabi nestandardnih hrvatskih oblika, prije svega pod utjecajem engleskog jezika kao jezika nove Europe. Utjecaj engleskog jezika predmet je jezičnih istraživanja anglista i kroatista, koja su se kretala od purističkih stavova do prihvaćanja jezične prakse koja se mijenja pod utjecajem globalnog i dominantnog jezika. U radu se istražuje razumljivost govornog diskursa televizije prosječnom gledatelju, izvornom govorniku hrvatskog jezika. Istraživanje se temelji na uporabi izraza prikupljenih u raznim emisijama na televiziji. Obuhvaćeno je 110 odraslih ispitanika u gradu Gospiću različite dobi, različitog obrazovanja, zanimanja i različitih razina poznavanja engleskog jezika. Polazna je hipoteza da postoji bitan postotak nerazumijevanja rečenica nastalih slaganjem engleskog i hrvatskog jezika. Anketni upitnik, sastavljen za potrebe ovoga rada, sadrži petnaest rečenica za koje je trebalo utvrditi jesu li razumljive. Također se tražilo da ispitanici napišu hrvatsku inačicu rečenice ako im je značenje poznato. Rezultati istraživanja potvrdili su početnu hipotezu o nerazumljivosti nestandardnih hrvatsko-engleskih rečenica prosječnom hrvatskom gledatelju.

Uvod

Još 1983. Stjepan Babić upozoravao je da ne razumije hrvatski jezik u novinama i pobunio se protiv utjecaja engleskog jezika na hrvatski jezik. Kada se jezici miješaju, dolazi do kompromisa, a kompromis „je srednje stanje dok nešto ne prevlada. A što će u ovom miješanju prevladati, zna se...“ (Babić, 1983.: 58.). Dvadeset godina poslije reći će:

„Takav miješani hrvatsko-engleski mogli bismo nazvati anglokrobotski jezik. Nije lijep, ali je koristan kao prijelazni stupanj kad ga već tako objeručke prihvaćamo.“ (Babić, 2003.: 17.).

Slično promišljaju i Vilke i Krajnović (2006.) nazivajući takav jezik *hregleski*.

Danas bilježimo istu pojavu u medijskom diskursu, posebice govornim medijima. Tako čujemo ovakve rečenice:

Razgovarao sam s *polycymakerima* u Briselu; Poštuj govor različitosti, *dislajkaj* mržnju; Reportaža iz Rijeke o brodu *botelu* „Marini“; Popis donora se svaki dan *refresha* na stranicama Grada; Hrvatska ne smije postati *hot spot*; Osim riječi ekologija, okoliš, djeca će naučiti i novu riječ, a to je *crowdfunding*...

Bez obzira na učenje, poznavanje te izloženost engleskom kao globalnom jeziku, kao *lingua franca* virtualne zajednice, medija i životnoga stila, postavlja se pitanje razumije li prosječan slušatelj i gledatelj hrvatski jezik naših medija. Iz prethodnih primjera uočavamo da je medijska komunikacija „ozbiljno narušena i hrli prema nerazumljivosti“ (Opačić, 2006.: 6.).

Devedesetih godina prošlog stoljeća svjedočili smo snažnoj pojavi anglizama u hrvatskom jeziku što je slijedom toga bio predmet istraživanja hrvatskih jezikoslovaca (Opačić, 2006.; 2012.; Drljača Margić, 2009.; 2011.; Kapović, 2011.; Nikolić Hoyt, 2005.). Pogledi su se kretali od naglašenih purističkih stavova, preko umjerenih do potpune otvorenosti. Posuđivanje se događa, i o tome odlučuju govornici, svjesno i mnogo češće nesvjesno; pri tom je jezično posuđivanje zapravo pitanje mode. Mjerila govornika proizvoljna su i često pogrdjerna. Te godine ipak možemo obilježiti kao vrijeme naglašenog purizma i poticaja na tvorbu hrvatskih inačica.

„Mogli bismo zaključiti da je devedesetih godina prošlog stoljeća među hrvatskim jezikoslovcima kao i laicima prevladavalo mišljenje da se čini šteta hrvatskom leksiku ukoliko se neselektivno posuđuje iz drugih jezika.“ (Vidović, Reljac-Fajs, 2015.: 220.)

M. Kapović promišlja nešto drugačije:

„Nije uopće sporno da treba osuditi nasilno utjecanje jednog jezika na drugi, da ne govorimo o ekstremnim slučajevima kao što su zabrane upotrebe kojega jezika, no isto tako treba osuditi i nasilno nametanje purizma u jeziku njegovim vlastitim govornicima.“ (2011.: 86.)

Danas svjedočimo drugom i drukčijem valu utjecaja globalnog engleskog jezika, poplavi sasvim neprilagođenih engleskih riječi, fraza i sintagmi u hrvatskom jeziku što jest i treba biti predmet jezikoslovnih istraživanja. Svakako se moramo složiti s Drljača Margić koja kaže:

„Paralelna uporaba anglizama i njihovih domaćih zamjena omogućuje značenjsku, stilsku i funkcionalnu razvedenost jezika i otkriva svu slojevitost jezične uporabe.“ (2011.: 65.),

ali svjedočimo nestanku hrvatskih zamjena, potpunoj nezainteresiranosti za popunjavanjem jezične praznine.

Takve jezične postupke Nikolić Hoyt naziva „citatne *ad hoc* posuđenice/.../što ih, međutim, ne čini riječima hrvatskoga jezika“ (2005.: 180.) te predviđa da će se u

hrvatskom jeziku zadržati sloj neuključenih riječi ili riječi stvorenih od elemenata prestižnog engleskog koje ne postoje kao takve u engleskom jeziku. Drljača Margić (2009.) uočava da je danas jedino važno prenijeti poruku, a manje važan je izbor i organizacija jezične poruke. Problem uočavaju jezikoslovke Hudeček i Mihaljević:

„Međutim, danas se sve češće posve neprilagođene engleske riječi nalaze u hrvatskim tekstovima. Problem je posebno uočljiv u medijima.“ (2009.: 107.),

a kao razloge spominju lijenost, neznanje, komformizam, modu, snobizam i globalizaciju (2009.). Problem se javlja u vezi pojave novog pojma za koji nemamo odgovarajuću riječ. Takva pojava, najčešća u publicističkom stilu, otežava čitljivost pa

„katkad zaista imamo osjećaj da je nužno znati engleski jezik da bi se moglo pratiti hrvatske medije“ (Hudeček, Mihaljević, 2009.: 109.).

Ne vodi se briga postoji li za to riječ u hrvatskom jeziku, nego je pretpostavka da je sve što je englesko bolje, preciznije, pametnije. U radu se istražuje komunikacijska uloga takvih hrvatsko-engleskih rečenica.

Metodologija

Cilj istraživanja i hipoteze

Cilj istraživanja utvrditi je stvarno razumijevanje govornog diskursa televizijskih emisija prosječnom gledatelju, izvornom govorniku hrvatskog jezika. Istraživanje se temelji na uporabi hrvatsko-engleskih rečenica prikupljenih u raznim emisijama hrvatskih televizijskih kuća. Tijekom praćenja televizijskog programa, 2014. i 2015. godine, zapisivane su rečenice tvorene od hrvatsko-engleskih sastavnica. Praćene su emisije koje ne ciljaju na odabranog primatelja već su namijenjene svima pod uvjetom da ih žele gledati. Riječ je o emisijama na trima televizijama, HRT, RTL i NOVA TV, kao što su središnji dnevnik, Hrvatska uživo, Dobro jutro, Sve u šest i In magazin. Prikupljeno je pedeset rečenica, od kojih je, za potrebe istraživanja, sastavljen anketni upitnik.

Ovim se istraživanjem nastojalo potvrditi sljedeće hipoteze:

H1 – Prosječni TV gledatelj ne razumije hrvatsko-engleske rečenice.

H2 – Prosječni TV gledatelj razumije medijski učestale hrvatsko-engleske rečenice.

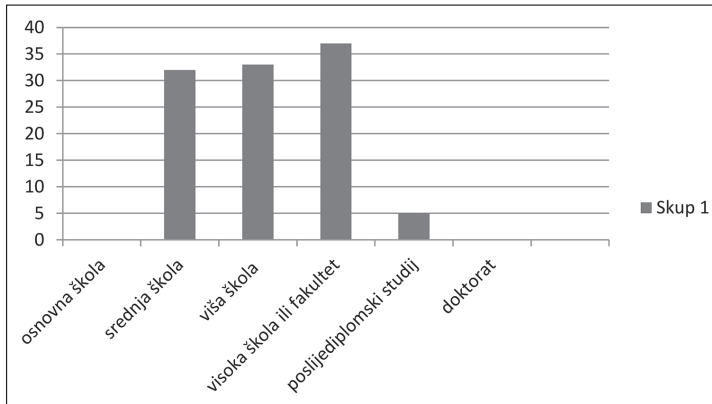
H3 – Postoji razlika u samoprocjeni i stvarnom razumijevanju hrvatsko-engleskih rečenica.

Uzorak

Istraživanjem je obuhvaćeno 110 odraslih ispitanika na području grada Gospića različitih dobnih skupina, različitog obrazovanja, zanimanja i različitih razina poznavanja engleskog jezika. Prosjek je životne dobi ispitanika 42 godine; obuhvaćeni su ispitanici od 19 do 65 godina. Pokazalo se da je riječ o tri podjednake obrazovne

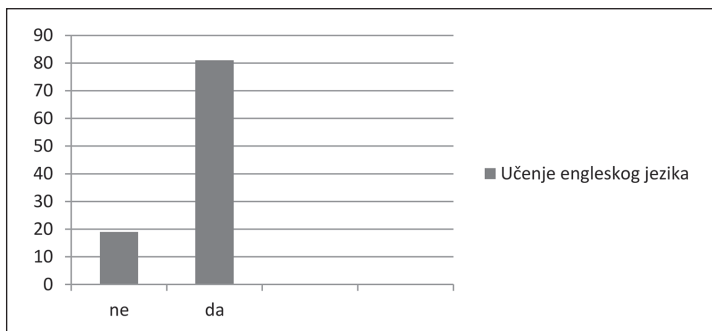
skupine; ispitanici sa završenom srednjom školom (35/32 %), ispitanici s višom školom (33/30 %) i ispitanici sa završenim fakultetom (37/34 %) te svega 5(5 %) ispitanika s poslijediplomskim obrazovanjem, što je razvidno iz grafikona:

Razine obrazovanja

Analiza životne dobi pokazuje da su svi ispitanici u institucionalnom školskom obrazovanju morali učiti barem jedan strani jezik od četvrtog razreda osnovne škole i vjerojatno, zavisno jesu li završili stručnu školu ili gimnaziju, još jedan strani jezik u izbornom programu. Po dobi ispitanika razvidno je da nisu obuhvaćeni ispitanici kojima je engleski jezik bio obavezan i nisu ga učili od prvog razreda osnovne škole. Od 110 ispitanika, 21 (19 %) nije učio engleski jezik, odnosno 87 (81 %) ih je učilo, što pokazuje niže navedeni grafikon:

Učenje engleskog jezika

Prosječna je duljina učenja engleskog jezika 10 godina; najmanje dvije godine, a najdulje 20 godina, što pokazuje da se engleski jezik uči u sustavu cjeloživotnog

učenja. Drugi strani jezik nije učilo 34 ispitanika (31 %), a najviše ih je učilo njemački jezik (46), zatim francuski (18), ruski (11), španjolski (1), talijanski (5). Učenje drugih jezika može razviti jezični osjećaj za razlikovanje jezika i utjecati na razumijevanje po načelima univerzalne gramatike (Chomsky, 2000.).

Instrument

Anketni upitnik je sadržavao petnaest rečenica za koje je trebalo utvrditi jesu li razumljive ispitanicima. Također je traženo da ispitanici napišu hrvatsku inačicu rečenice ako im je značenje poznato. Odabrane su temeljem česte uporabe, što pretpostavlja jednostavnost razumijevanja, a s druge strane rijetko rabljene, što pretpostavlja njihovu nerazumljivost prosječnom TV gledatelju.

Analiza rezultata i rasprava

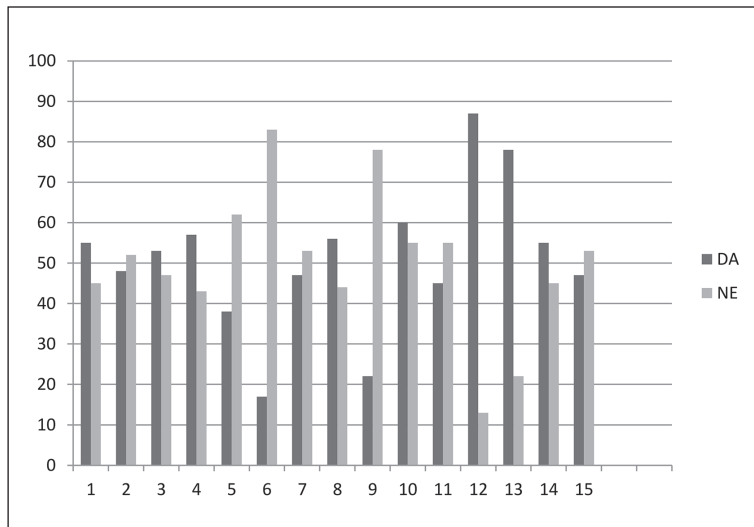
Anketni upitnik sadržavao je 15 rečenica. Od ispitanika se tražila procjena razumijevanja te, temeljem razumijevanja, prijedlog hrvatske inačice rečenice. U niže navedenoj tablici navedeni su rezultati.

Tablica 1. Razumijevanje rečenica

Rečenice	Razumijem	
	DA %	NE %
Ne možemo dozvoliti da u <i>primetimeu (prajmtajmu)</i> dođe do komplikacija na TV.	55	45
I dalje ostajemo u gradu na Rječini te ćemo vas upoznati s uličnim <i>city lightovima (siti lajtovima)</i> .	48	52
Usvojio je proračun u listopadu i nikad nije bio u <i>deadlineu (dedlajnu)</i> .	53	47
Vrata <i>data rooma (dejta ruma)</i> bit će otvorena za posjetitelje.	57	43
Danas je Brk <i>Day (Dej)</i> .	38	62
Dobro jutro gospodinu XX, <i>backpackeru (bekpekeru)</i> .	17	83
Razgovarao sam s <i>policy makerima (polisi mejkerima)</i> u Briselu.	47	53
U goste nam dolazi <i>product designer (produkt dizajner)</i> .	56	44
Javljamo se iz <i>bookcrossing (bukkrosing)</i> zone.	22	78
Tuškanac je uvijek bio <i>dogfriendly (dogfrendli)</i> .	60	55
Zadar je dobro odredište za <i>citybreakere (sitibrejkere)</i> .	45	55
Platio sam <i>full (ful)</i> iznos.	87	13
Di je Krešo? <i>Googla (gugla)</i> ključeve.	78	22
Pokušavam <i>handlati (hendlati)</i> sve to skupa.	55	45
To je već <i>tricky business (triki biznis)</i> .	47	53

U niže navedenom grafikonu prikazani su dobiveni rezultati samoprocjene razumijevanja navedenih primjera:

Samoprocjena razumijevanja ispitanika

Razvidno je da postoji značajna neujednačenost u razumijevanju pojedinih hrvatsko-engleskih rečenica, ali i da je visok postotak nerazumijevanja. Najveći postotak razumijevanja ispitanici pokazuju u rečenicama 10, 12 i 13. Riječ je o „Platio sam *full* iznos.“ (87 %), „Di je Krešo? *Googla* ključeve.“ (78%), „Tuškanac je uvijek bio *dog-friendly*.“ (60 %). Riječ *ful* udomaćena je u leksiku kao kartaški naziv koji označava dobitnu kombinaciju karata u igri pokera (www.hjp.hr) iz čega se značenje proširilo na potpuno, cjelovito, ponajprije u žargon. Zanimljivo je da je naziv internetske tražilice u razgovornom leksiku poprimio značenje glagola *tražiti*. Susrećemo se s postupkom potiskivanja hrvatske riječi i preuzimanja novih engleskih riječi, ali ne i značenja koje imaju u engleskom jeziku. Taj glagolski izraz zanimljiv je i za analizu u engleskom jeziku s obzirom na to da je glagol izveden iz naziva najpoznatije internetske tražilice *Google* te je stvoren novi glagol, isti kao naziv tražilice, a znači internetsko pretraživanje. U ovom izrazu došlo je do preuzimanja novog engleskog glagola u smislu proširivanja značenja u hrvatskom jeziku na sve što tražimo. Dakle, došlo je i do stvaranja novog značenja koje riječ ne pokriva u engleskom jeziku. Neočekivano je razumijevanje sintagme *dogfriendly*, što pokazuje poznavanje razgovornog engleskog jezika. Prema procjeni, ispitanici nisu razumjeli ove tri rečenice: „Dobro jutro XX, *backpackeru*.“ (83 %), „Javljam se iz *bookcrossing zone*.“ (78 %), „Danas je Brk *Day*.“ (62 %). Visok stupanj nerazumijevanja pokazuju ispitanici za riječ *backpacker*, što u engleskom jeziku znači *turist, izletnik s opremom na*

leđima (Bujas, 1999.) Tim su se jezičnim izrazom rijetko služili tijekom praćenja televizijskih emisija što pretpostavlja njegovo nerazumijevanje. Nerazumijevanje pokazuju i prijedlozi hrvatskih inačica: *turist/putnik s ruksakom, s političarima uz kavu, kafići u koje mogu ići psine, putniku, čovjeku koji putuje, putopiscu, gubitniku*. U sljedećoj rečenici također se uočava nerazumijevanje značenja „Javljamo se iz *bookcrossing zone*.“ Izdvajamo ove prijedloge hrvatskih inačica: *Soba za dopisivanje, mjesta javnog dostavljanja knjiga, razmjenu knjiga, putničke zone, pogranične zone, ograničene zone, popunjene zone, mjesta događaja*. Ovo je nova jezična sintagma u engleskom jeziku koja označava: „*the practice of leaving books in a public place to be picked up and read by others, who then do likewise*“ (bookcrossing.com – a free on line book club), tj. mjesto ostavljanja, razmjene knjiga. Neočekivano, velik postotak nerazumijevanja pokazali su ispitanici za rečenicu „Danas je *Brk Day*.“ Riječ *day* je razumljiva i lošijim govornicima engleskog jezika tako da je, čini se, riječ o nerazumijevanju manifestacije koja je nepoznata ispitanicima jer se tek odnedavno održava u Hrvatskoj. Tome je u prilog što je malo prijedloga hrvatskih inačica (*dan D, rođendan, brkov dan*).

U hrvatsko-engleskoj rečenici „Ne možemo dozvoliti da u *primetimeu* dođe do komplikacija na TV.“, upotrijebljena je engleska složenica (engl. *compounds*) *primetime*, što bi u prijevodu značilo *večernji (najgledaniji), dio TV programa, „udarni termin“* (Bujas, 1999.). Zanimljivo je istaknuti veći postotak razumijevanja te jezične sintagme u odnosu na novije engleske složenice (npr. *bookcrossing zone, citybreaker*). S obzirom na to njezino značenje možemo naći u englesko-hrvatskim rječnicima, može se pretpostaviti da je riječ o ranije prihvaćenoj sintagmi u engleskom jeziku iz čega proizlazi veće razumijevanje u odnosu na novonastale engleske složenice.

U rečenici „*Vrata data rooma* bit će otvorena za posjetitelje.“, također nailazimo na noviju englesku složenicu u hrvatskom jeziku čije značenje ne nalazimo u općim englesko-hrvatskim rječnicima. Značenje ove složenice, nalazimo u *on-line* financijskim rječnicima kao „*secure (physical or online) location containing confidential documents*“ ili u prijevodu: *sigurni fizički ili virtualni prostor koji sadrži povjerljive dokumente*. S obzirom na to da je u ovom slučaju riječ o novijoj i za vrijeme praćenja televizijskog programa rijetkoj engleskoj složenici uočavamo da se ne razumije značenje. U rečenici „Zadar je dobro odredište za *citybreakere*.“, upotrijebljena je engleska složenica *citybreaker* čiji su korijeni u riječima *citybreak*, što znači: *a short holiday spent in a town*, tj. *kratko provedeni praznici u gradu odnosno osobu koja to čini* (dometak *-er* na imenicu). To je također nova jezična sintagma u engleskom jeziku, rijetko rabljena u televizijskim programima, iz čega proizlazi da je ne razumije prosječni TV gledatelj. Iz analize novonastalih i složenijih englesko-hrvatskih rečenica proizlazi zaključak da ih ne razumije gledatelj, čime je potvrđena prva hipoteza.

U rečenici „Usvojio je proračun u listopadu i nikad nije bio u *deadlineu*.“, nalazimo englesku riječ *deadline*, što znači *krajnji, posljednji rok, neprekoračiva granica* (Bujas, 1999). Značenje riječi možemo naći u općim englesko-hrvatskim rječnicima kao i njenu češću uporabu, što pretpostavlja veći postotak razumijevanja (51 %). U hrvatsko-engleskoj rečenici „To je već *tricky business*.“, nailazimo na englesku složenicu nastalu od često rabljenih riječi, koje se kao složenice prevode i rabe u gotovo doslovnom značenju, što pretpostavlja veći postotak razumijevanja (35 %) kao i kod već analizirane složenice *primetime* (37 %). Iz navedenih primjera razvidna je potvrda druge hipotezu, tj. prosječni TV gledatelj razumije medijski učestale hrvatsko-engleske rečenice.

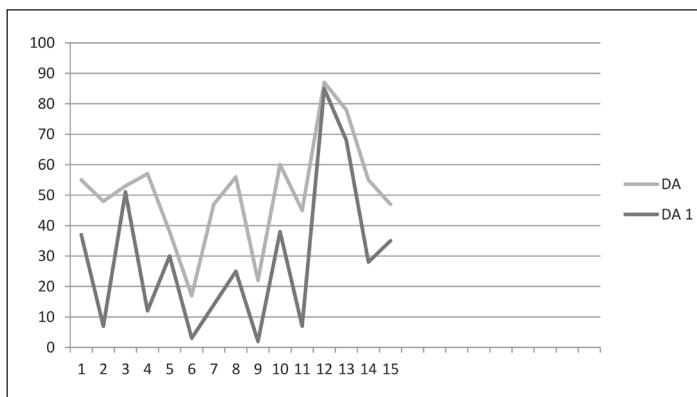
Uspoređene su samoprocjene razumijevanja hrvatsko-engleskih rečenica s točnim značenjem i dobiveni su rezultati prikazani u tablici.

Tablica 2. Stvarno razumijevanje

Rečenica	Razumijem	
	Ispitanici %	Stvarno %
Ne možemo dozvoliti da u <i>primetimeu</i> dođe do komplikacija na TV.	55	37
I dalje ostajemo u gradu na Rječini te ćemo vas upoznati s uličnim <i>city lightovima</i> .	48	7
Usvojio je proračun u listopadu i nikad nije bio u <i>deadlineu</i> .	53	51
Vrata <i>data rooma</i> bit će otvorena za posjetitelje.	57	12
Danas je <i>brk Day</i> .	38	30
Dobro jutro XX, <i>backpackeru</i> .	17	3
Razgovarao sam s <i>policy makerima</i> u Briselu.	47	14
U goste nam dolazi <i>product designer</i> .	56	25
Reporterka se javlja i kaže: Javljam se iz <i>bookcrossing zone</i> .	22	2
Tuškanac je uvijek bio <i>dogfriendly</i> .	60	38
Zadar je dobro odredište za <i>citybreakere</i> .	45	7
Platio sam <i>full iznos</i> .	87	85
Di je Krešo? <i>Googlea</i> ključeve.	78	68
Pokušavam <i>handlati</i> sve to skupa.	55	28
To je već <i>tricky business</i> .	47	35

Nesklad između samoprocjene razumijevanja i realnog, stvarnog razumijevanja, odnosno razina odstupanja prikazana je u sljedećem grafikonu gdje DA pokazuje ispitanikovu samoprocjenu, a DA 1 stvarno, potvrđeno razumijevanje:

Stvarno razumijevanje

Već smo naveli da je veliki postotak rečenica koje ispitanici ne razumiju u situacijama kada su potvrdno odgovorili. Najveća je razlika u rečenicama: „Javljamo se iz *bookcrossing* zone.“ (2 %); „Dobro jutro XX, *backpackeru*.“ (3 %); „I dalje ostajemo u gradu na Rječini te ćemo vas upoznati s uličnim *citylightovima*.“ (7 %); „Zadar je dobro odredište za *citybreakere*.“ (7 %).

Iz prijedloga hrvatske inačice rečenice sa sintagmom *citylightovima* vidljiv je stupanj nerazumijevanja jer su navedeni ovi prijedlozi: *dogaćanje u gradu, svjetla grada, gradskim reklamama, gradskim svjetlima, uličnim svjetlima, svjetlećim, svjetla grada, ulične zanimljivosti, gradski plakati, ulični sadržaj, gradski panoi, reklamni panoi, turistički panoi, elitna mjesta*. Značenje engleskog izraza *citylights* nije ponuđeno u englesko-hrvatskim rječnicima. Pretpostavljamo da je engleska složenica, sastavljena od riječi *city* i *lights*, nova složenica i u engleskom jeziku te smo ju potražili na internetskim stranicama vezanim uz oglašavanja gdje se nudi objašnjenje da je to: *illuminated advertising surfaces are placed in the urban parts of cities, e.g., instreets, trading centres and public transport stops*. (<http://kg-media.eu/en/offline/billboard-and-street-advertising.html>) ili u prijevodu: osvijetljene površine za oglašavanje smještene u urbanim dijelovima gradova kao na primjer: na ulicama, u trgovačkim centrima ili na stajalištima javnog prijevoza. U ovom slučaju možemo govoriti o novim engleskim složenicama u hrvatskom jeziku, što pretpostavlja nerazumijevanje istih prosječnom TV gledatelju. Visok stupanj samoprocjene razumijevanja ove složenice pripisujemo razumijevanjem značenja *city* i *lights* kao zasebnih riječi, a ne korištenih u obliku novije engleske složenice koja je čak nerazumljiva i izvornim govornicima engleskog jezika u sadašnjoj uporabi. Prva asocijacija izvornih govornika koji nisu upućeni u englesku ekonomsku terminologiju slična je razumijevanju ove sintagme kao i kod naših ispitanika, a to je *streetlights*. Rečenicu „Reporterka se javlja i kaže: Javljamo se iz *bookcrossing* zone.“, ispitanici tumače ovako: *Soba za dopisivanje, mjesta javnog dostavljanja knjiga, razmjenu knjiga,*

iz knjižno prolazne, putničke zone, pogranične zone, ograničene zone, popunjene zone, mjesta događaja. Za englesku sintagmu *dogfriendly* ponudili su ova rješenja: *Prijatelj životinja, za pse prijateljski, prijatelj pasa, prijateljski raspoložen/nastrojen, prihvatljiv za pse, naklonjen psima, prostor za pse, za druženje pasa, susretljiv prema psima, prijatelj pasa, dobrodošao za pse, prijateljsko mjesto za pse, otvoren za pse, pseće okupljalište*. Razvidno je da su prijedlozi pokušaji vezivanja značenja uz poznate ili slične riječi u engleskom jeziku te površnim kalkovima. Tako je pokazano nepoznavanje engleskog i hrvatskog jezika. Zanimljivo je da su se u procjeni razumijevanja ispitanika pojavile iste rečenice koje su pokazale najviši stupanj nerazumijevanja u analizi točnog razumijevanja (Dobro jutro XX, *backpackeru.*; Zadar je dobro odredište za *citybreakere*). Iz gore navedenih primjera nesklada između (ne)razumijevanja hrvatsko-engleskih rečenica zaključujemo da prosječni TV gledatelj visoko procjenjuje svoje razumijevanje čime je potvrđena treća hipoteza.

Zaključak

Rezultati istraživanja potvrdili su početne hipoteze o nerazumljivosti hrvatsko-engleskih rečenica prosječnom televizijskom gledatelju (71 %). Poplava hrvatsko-engleskih rečenica nastala je zbog stalnoga utjecaja engleskoga jezika, a motivirana je ekonomičnošću, prestižnim jezikom, izražavanjem identiteta, zadovoljavanjem simbolične uloge jezika, stvaranjem stranog ozračja (Drljača Margić, 2011.), a vodi k nerazumljivosti razgovornog jezika u svakodnevnoj komunikaciji. Razvidno je zanemarivanje normi hrvatskog jezika te nepoznavanje engleskog jezika. Ispitanici u odgovorima primjenjuju postupke naivnog kalkiranja, *ad hoc* posuđivanja, doslovnog prevođenja. Iz toga razloga dolazi do visoke samoprocjene razumijevanja hrvatsko-engleskih rečenica, prije svega novijih engleskih složenica, gdje se podrazumijeva njihovo razumijevanje utemeljeno na poznavanju značenja zasebnih riječi od kojih je dobivena složenica, što u konačnici pokazuje da ih ne razumiju (npr. jezična sintagma *citylights*).

Kako je televizija moćan medij, postoji opasnost da se odustane od prijevoda te pojedine hrvatsko-engleske rečenice postanu svojina šireg kruga govornika hrvatskog jezika. Moramo biti svjesni da sadašnje stanje može voditi „pidžinizaciji“ hrvatskog jezika koja bi mogla biti motivirana nedostatkom jezičnog osjećaja za razlike u dvama jezicima. Pa kako smo počeli riječima hrvatskog jezikoslovca Stjepana Babića tako možemo završiti njegovim riječima da se *jezik voli znanjem* – mislimo pri tome na znanje materinskog i stranog jezika.

Literatura

- Stjepan Babić, 1983., Ljudi moji, postao sam nepismen: ne razumijem više hrvatski, Jezik, god. 31., br. 2., str. 55. – 59.
Stjepan Babić, 2003., Prijedlog za ukidanje hrvatskoga jezika, Matica hrvatska, Slavonski Brod

- Željko Bujas, 1999., Veliki englesko-hrvatski rječnik, Nakladni zavod Globus, Zagreb
- Noam Chomsky, 2000., New Horizons in the Study of Language and Mind, CUP, Cambridge
- Branka Drljača Margić, 2009., Latentno posuđivanje u hrvatskome i drugim jezicima – posljedice i otpori, Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, knj. 35., str. 53. – 71.
- Branka Drljača Margić, 2011., Leksički paralelizam: Je li opravdano govoriti o nepotrebnim posuđenicama. (engleskoga podrijetla)?, Fluminensia, god. 23., br. 1., str. 53. – 66.
- Lana Hudeček, Milica Mihaljević, 2009., Jezik medija, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb
- Mate Kapović, 2011., Čiji je jezik, Algoritam, Zagreb
- Anja Nikolić-Hoyt, 2005., Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom, str. 179. – 205., u Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima, prilagodba posuđenica, Nakladni zavod Globus, Zagreb
- Nives Opačić, 2006., Hrvatski u zagradaama – globalizacijske jezične stranputice, HSN, Zagreb
- Ester Vidović, Emilija Reljac-Fajs, 2015., Usvajanje anglizama i njihova adaptacija u hrvatski jezični sustav, str. 215. – 227., u Jezik, kultura i književnost u suvremenom svijetu, zbornik radova, ur. Turza-Bogdan, Legac, Kos-Lajtman, Filipin-Žignić, Blažeka, Učiteljski fakultet, Zagreb
- Mirjana Vilke, Marta Medved Krajnović, 2006., Govorite li hrengleski?, str. 769. – 778., u Jezik i mediji, ur. Mirjana Granić, HDPL, Zagreb-Split
- www.hjp.hr
- <http://kg-media.eu/en/offline/billboard-and-street-advertising.html>
- <http://life.mosmethod.ru/index.php/item/arbuz-zamechatelnyj-na-vkus-2>
- <http://financial-dictionary.thefreedictionary.com/Data+room>

Sažetak

Katica Balenović, Vesna Grahovac-Pražić
Sveučilište u Zadru, Odjel za nastavničke studije u Gospiću
UDK 81'373.45:811.163.42, izvorni znanstveni rad
primljen 30. svibnja 2016., prihvaćen za tisak 3. listopada 2016.

English-Croatian Language Contacts: Do We Understand the Language of TV networks?

There has been an uncontrolled proliferation of anglicisms and English words into the Croatian language, primarily through the media. The media have a strong impact on the linguistic and cultural awareness of TV viewers and, as a result of this influence, the basic norms of the Croatian language are being destroyed, as is the communicative function of its standard language. In everyday communication the use of non-standard forms of the Croatian language, which has been influenced by English, Europe's new language, can be noticed. The influence of English as a global and dominant language has been the subject of many linguistic studies by English and Croatian language researchers with varying views ranging from purist to more liberal ones. This paper explores the extent to which the average Croatian TV viewer comprehends the speech discourse of Croatian TV networks. The study is based on the use of expressions which were gathered from various Croatian television

programmes. The sample of participants included 110 adults from the city of Gospić. They belong to different age groups and have different educational and professional profiles, as well as different levels of English proficiency. The initial hypothesis was that there is a clear misunderstanding of linguistic forms coined from both the Croatian and English elements. A questionnaire was used consisting of 15 sentence structures in which participants' understanding of the meaning was tested. In addition, participants were asked to give the Croatian equivalent if they understood the meaning. The research results confirmed the initial hypothesis, that is, there was a clear noncomprehension of non-standard Croatian/English language constructions by the average Croatian TV viewers.

NASTAVA HRVATSKOGA JEZIKA U ITALIJI

Zdravka Krpina

Rad opisuje teškoće oko osnivanja i otvaranja prve hrvatske dopunske škole u Italiji, rimske škole koja i danas djeluje (različito od nastave u postojećim školama u Moliseu, gdje je priznata hrvatska manjina), oblikovanja nastavnog programa, oblikovanja heterogenih nastavnih zajednica te političkog značenja takve škole. Metodološki se rad temelji na analizi statističkih podataka talijanskog Ministarstva odgoja i obrazovanja, na ondašnjim i sadašnjim zakonskim propisima te pedagoško-obrazovnim (učenje u kulturnom kontekstu, Bruner, 1968.; analiza integracije, Such, 2000.; kretanje djeteta unutar formata, Bruner, 1968.) i lingvističkim teorijama (Widdicombe, 1997.; Ivir-Ashworth, 2006.; Jelaska, 2007.; Cvikić, 2007.). Svrha mu je pokazati ne samo suvremenost odgojno-obrazovno-kulturnih postupaka unutar rimske dopunske škole na početku njezina djelovanja, već i avangardnost koja će se u zaključku dokazati teorijskim ispitivanjima postavki navedenih, danas ključnih teoretičara. Uloga škole promatra se u kontekstu stvaranja /jačanja nacionalnog identiteta na kulturno-povijesnim (pop Martinac, 15. stoljeće), psihološkim (Fromm, 1984.) te sociološkim postavkama (Smith, 1979.; Supek, 1988.; Anholt, 2007.). Utemeljenje, formiranje i djelovanje škole proučava se i s obzirom na zakonske okvire u razdoblju od osnutka (1998.) do danas (2015.), s težištem na višekulturnosti i kulturnoj integraciji.

Uvod

Situacija i teškoće pri osnivanju i otvaranju dopunske škole u Rimu

Sredinom devedesetih, u jeku naglašavanja nacionalnog identiteta, tadašnje Ministarstvo obrazovanja Republike Hrvatske pokazalo se spremnim financirati nastavnika za rad u Hrvatskoj dopunskoj školi u Rimu, ukoliko se pokaže mogućim organizirati nastavu.